

ห้องเที่ยววิถีไทย
เก๋ไก๋
สไตล
ลิกซิ่ง

วังกรด...

ปรากฏชัดท่วงทำนองชีวิต

| ฐากร โภมารกุล ณ นคร...เรื่อง ธนดิษ ศรียานงค์...ภาพ

ตลาดวังกรดผ่านความรุ่งเรืองในการค้าขายมาแต่อดีต
หลายสิ่งตกทอดเป็นความงดงาม ตั้งแต่ชีวิตของเข่าชราในยุคแรกเริ่มซึ่งชุมชน

ความเป็นคนจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าสะท้อนอยู่ใน
รูปเคารพกวนอูที่ศาลเจ้าพ่อวังกลม

บ้านหลวงประเทืองคดี ตึกทรงฝรั่งของคหบดีคนสำคัญ
ของวังกรดที่ เต็มไปด้วยห้องแถวไม้

แม่น้ำน่าน เส้นทางคมนาคมหลักของวังกรดที่ผู้คนใช้เดินทาง
และซื้อการขายส่งถ่ายสินค้ามาแต่โบราณ

Wang Krot... evidence of a harmonious life

Takoon Komarakool Na Nakhon...Story | Thanadis Sriyanong...Photographs

Travel to the old market area, which is over 100 years old in Ban Wang Krot, Amphoe Mueang, Phichit province. Visitors can see wooden houses of various periods together including the wooden market that is located between the Lower North and Upper Central Region.

The Old Ban Wang Krot Market is located beside the Nan River and Wang Krot Railway Station. The village has progressed because of selling medicine, tailoring, the mini mart, Chao Pho Wang Klom Shrine, wood factory and street food; such as, noodles, Phat Thai, Sago pork, pork Satay, soft drink, and traditional coffee.

Tourists can experience the scents of the old market as well as the stories of the past from the community learning center, as well as talk and meet the local people who are mainly elderly and are pleasant.

ตรอกเล็ก ๆ เส้นนั้นยึดโยงอยู่ระหว่างสถานีรถไฟเก่าแก่และแม่น้ำสายโบราณ
สองฟากขนานข้างอยู่ด้วยอดีตอันผ่านพ้น เรื่องเล่าของคนสามสี่รุ่น และภาพตรงหน้าที่ยืนยันได้ว่า หมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งริม
สายน้ำน่านในพิภพของจังหวัดพิชิตนั้นเต็มไปด้วยคืนวันทอดยาว
ลมแม่น้ำแผ่วพัดเย็นสบายในต้นฤดูหนาว เราค่อย ๆ ก้าวเดินไปตามถนนไม้ที่สายที่ประกอบกันขึ้นเป็นย่านพาณิชย์กรรมเก่าแก่
ภาพของเรือนแถวไม้คร่ำคร่าที่ผ่านพ้นห้วงเวลาอันเรืองโรจน์ การค้าขายริมสายน้ำแสนคึกคัก การเดินทางด้วยพาหนะอย่างรถไฟนำพา
ทั้งสินค้า บ้านเมือง และผู้คนให้ผ่านพ้นช่วงเวลาหลากหลายมาด้วยกัน
แผนผังในมือปรากฏเป็นภาพชัดเจนตรงหน้า มันชี้คั่นแบ่ง**บ้านวังกรด**แยกย่อยไปด้วยถนนสามสี่เส้น กลุ่มบล็อกรั้วที่ล้อมเรียงราย
สื่อถึงเรือนแถวไม้หลากหลายประเภทการค้าที่เคยเปิดกิจการในอดีต
จนเมื่อผู้เฒ่าผู้แก่ที่ต่างก็มีอดีตผ่านการค้าขายกันคนละกิจการต่างทยอยเล้าถึงภาพที่พวกเขาต่างผ่านมันมา ก็ราวกับคืนวันอันผ่าน
พ้นไปกว่า ๓๐ ปีของบ้านวังกรดกำลังโลดแล่นเป็นละครฉากหนึ่งอยู่เบื้องหน้า
เสียงประทัดปั้งปั้งที่ศาลเจ้าริมน้ำ คณะงิ้วเปิดฉากแสดง โรงหนังไม้ในซอยข้าง ๆ เต็มไปด้วยเสียงหัวเราะรื่นรมย์ ขบวนเกวียน เรือ
สินค้า เรือเมล์ มาถึงพร้อมตลาดที่เป็นเหมือนชีวิตของหมู่บ้านแห่งหนึ่งกำลังขับเคลื่อนตัวเองอย่างที่มีมันควรเป็น
แม้ในเวลาที่ปัจจุบัน เรื่องราวเหล่านั้นได้ผ่านเลยล่วงพ้น ทว่ากลับไม่มีใครในตลาดเก่าบ้านวังกรดที่หลงลืม หรือลบล้างมันไปกับวันเวลา
มากไปกว่านั้น...มันยังคงเป็นความทรงจำที่มีลมหายใจ

๑. ในอดีต รถไฟคือหนึ่งในการคมนาคมที่นำพาความเจริญมาสู่จังหวัด
๒. แม่น้ำ่านในวินที่เจียบสงบ เนื่องจากการเดินทางด้วยรถยนต์ซึ่งสะดวกสบายกว่าเข้าแทน
๓. ย่านเรือนแถวไม้โบราณบนถนนเทศบาลสร้างโดยการรถไฟแห่งประเทศไทย มีรูปแบบเหมือนกันตลอดบ้านเหนือ บ้านใต้
๔. ศาลเจ้าพ่อวังกลม ศูนย์รวมใจของคนจีนที่จังหวัด ในงานศาลเจ้าประจำปีจะคับคั่งไปด้วยผู้คน
๕. ห้างแถวไม้ของผู้ใหญ่ชุ่ม ปากซอยกลาง สวยด้วยจิวไรเรียน่ายคลาสสิก
๖. ชีวิตในตลาดมักปรากฏเป็นภาพนางขายของครบถ้วน

๑...

หอนาฬิกาเล็ก ๆ วางตัวเป็นวงเวียนให้ความเคลื่อนไหวในยามเช้าที่วังกลมค่อยเป็นค่อยไป มันคล้ายแลนด์มาร์กหนึ่งไม่ก็อย่างของย่านการค้าโบราณแห่งนี้

ยามเช้าเจียบสงบ หลังพระสงฆ์จากวัดวังกลมคล้อยหลังจากย่านตลาดเหนือ รถไฟเที่ยวล่องเจียบเสียง ย่านเก่าที่มีชีวิตจริงแท้ ไร่การปลูกต่าง ก็ดำเนินไปเหมือนทุกคืนวัน

“แต่ก่อนวังกลมนี้เต็มไปด้วยพ่อค้าแม่ค้า บ้านเรือนเราก็คึกคักตั้งแต่ตีสามตีสี่ในัน ตลาดติดแล้ว” บรรจง พิจิตรวิไลเลิศ เล่าระบายยิ้ม คืนวันเก่า ๆ เหมือนจะเต็มไปด้วยความแจ่มชัด หากใครย้อนนึกถึงมัน

จริง ๆ มันเริ่มมาตั้งแต่สมัยเตี้ยของพี่บรรจง ชายชราที่นั่งอ่านหนังสือพิมพ์จินทุกเช้าในห้องแถวแถบบ้านเหนือ ซึ่งจะไปก็ไปเป็นชุด ห้องแถวที่สร้างขึ้นในยุคหลังตลาดดั้งเดิมโดยการรถไฟแห่งประเทศไทย มันทอดยาวตามถนนเทศบาลจากบ้านเหนือไปบ้านใต้ โดยมี “ซอยกลาง” ซอยเทศบาล ๙ เป็นถิ่นฐานเก่าแก่แต่แรกเริ่ม

วังกลมนั้นเป็นชื่อเรียก ๑ ใน ๔ ของตลาดริมแม่น้ำ่านแสนมีเสน่ห์แห่งนี้ จากแต่เดิมกว่าร้อยปีที่เริ่มมีผู้คนมาปักหลักอาศัยในชื่อบ้านท่าอี่เต่า การก่อสร้างปรับเปลี่ยนไปตามการปกครอง สู้บ้านทุ่งอันเป็นชื่อตำบล และที่เป็นชื่อติดปากผู้เฒ่าผู้แก่ในชื่อวังกลม ก็ด้วยตรงคั้งน้ำหน้าหมู่บ้านในแม่น้ำ่านนั้นหมุนวนเป็นวงกลม ก่อนที่จะเปลี่ยนไปตามชื่อสถานีรถไฟ ด้วยเพราะชื่อวังกลมไปเข้ากับชื่อสถานีหนึ่งในภาคอีสาน สู่การเป็น “วังกลม” เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ต่อเนื่องมายาวนาน

“คนเก่าคนก่อนเขาเรียกวังกลมติดปากนั่นล่ะ” สมัยที่บรรจงเคยเป็นกำนันบ้านวังกลม เขาเล่าว่าเอกสารโบราณที่สืบค้นได้นั้นบ่งบอกว่ามีคนมาอยู่ที่วังกลมเริ่มต้นเพียง ๔ คน *“ตอนนั้นในไอนดเห็นเลยว่าบ้านนี้ติดน้ำ ๓ ด้าน อีก ๑ ด้านเป็นป่าทึบ”*

การเดินทางในอดีตนำผู้คนให้มาทำมาหากินและตั้งชุมชนที่วังกลม แม่น้ำ่านเป็นเส้นทางหลัก การล่องเรือขึ้นเหนือพาพี่น้องชาวไทยเชื้อสายจีนมาสู่บ้านวังกลม พวกเขาตั้งบ้านเรือนและค้าขายกันในยุคเริ่มแรก ก่อนที่การเกิดสถานีรถไฟวังกลมจะเปลี่ยนภาพหมู่บ้านริมคั้งน้ำให้กลายเป็นย่านตลาด โดยผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งคือหลวงประเทืองคดี คหบดีผู้ใช้ชีวิตอยู่ที่วังกลมในอดีต หลวงประเทืองคดีและเหล่าชาวบ้านร่วมกันเริ่มสร้างตลาดขึ้น จนวังกลมกลายเป็นย่านซื้อขายที่สำคัญของพิจิตร กล่าวกันในยุคสมัยนั้นว่า วังกลมเจริญกว่าพิจิตรเสียอีก

ด้วยพิกัดที่ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำและทางรถไฟมากกว่าตัวเมืองพิจิตร ทำให้วังกลมกลายเป็นศูนย์กลางการค้าขายสินค้าของผู้คนทั้งจากตัวเมืองและอีกหลากหลายพื้นที่รายรอบ ตลาดที่หลวงประเทืองคดีและชาวบ้านร่วมกันสร้างนั้นหันหน้าชนซอยเทศบาล ๙ หรือ “ซอยกลาง” ในปัจจุบัน

แต่ละห้องแถวไม้เรียงรายด้วยร้านค้านานาชนิด ตั้งแต่ร้านขายของเบ็ดเตล็ด เครื่องมือประมง อาหาร ร้านทอง ร้านเย็บผ้า ร้านขายยาแผนโบราณ ฯลฯ

“แต่ก่อนหน้าซอยกลางเต็มไปด้วยชบวนเกวียน ทั้งพ่อค้าย่อย คนมาหาซื้อข้าวของ ทุกอย่างที่นี่เรียกว้าขายดีหมดล่ะ เวลาคนเขาจะกลับนะเสียงกระดิ่งผูกคอวัวดังไปทั่วตลาด” บรรจงรำลึกความหลังครั้งยังเด็ก เขาว่าตรงหน้าซอยกลางเต็มไปด้วยคนจากสาทเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน

รถไฟนำทั้งความเจริญและการติดต่อกับโลกภายนอกมาสู่บ้านวังกลม ทว่าแม่น้ำ่านก็เป็นอีกทางหนึ่งที่น่าพาสินค้าและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มาให้คนรุ่นบรรพบุรุษของพวกเขามานั้นนานไม่ต่างกัน ว่ากันว่าตรงท่าน้ำริมแม่น้ำ่านนั้น ทั้งเรือเมล์เขียว เมล์แดง เรือเร่ขายของที่พวกเขาเรียกกัน

ว่า “เรือฮ่วยจิง” นั้นจอดเรียงรายตั้งแต่รุ่งเช้า ห้างยามนั้นยังไม่มีสะพานข้ามแม่น้ำ คนวังกลมต้องใช้ “ลิฟต์” ในการขนถ่ายสินค้า หรือเอาจักรยานขึ้นข้ามปากแม่น้ำและปั่นต่อไปในตัวเมืองพิจิตร

“เรียกลิฟต์นั่นล่ะ แต่จริง ๆ เป็นกระเช้าชักรถข้ามแม่น้ำ” พงษ์พันธ์ศิริชินวิจิตร เล่าไปยิ้มไป ตอนนั้นเขายังเป็นเด็กน้อย และเผื่อเวลา “เรือมอญ” เข้าเทียบท่าเสมอ *“ตอนนั้นชอบไปดูสินค้าจากเมืองกรุงที่มาพร้อมพวกหม้อ โอ่ง ไห ที่เจ้าของเรือมอญเขาติดมาด้วย”*

สำหรับคนลุ่มน้ำภาคกลางต่อภาคเหนือ เรือมอญเป็นดั่งยิปซีแห่งสายน้ำ พวกเขาล่องเรือออกขายเครื่องปั้นดินเผาจากลุ่มเจ้าพระยา รับกะปิ น้ำปลา ข้าวของพื้นถิ่นขึ้นล่องระหว่างภาคเหนือและภาคกลาง แรมเดือน

ความเฟื่องฟูของตลาดวังกลมดำเนินไปควบคู่กับอาคารบ้านเรือนที่เหยียดขยาย จากเพียงแคในซอยกลาง แผ่ขยายออกไปตามวันเวลา หากเอาหอนาฬิกาบ้านวังกลมเป็นจุดหลัก ถนนเทศบาลที่ลากยาวตั้งแต่บ้านเหนือจดบ้านใต้นั้นเรียงรายโอบล้อมอยู่ด้วยเรือนแถวไม้สองชั้นอันเป็นห้องแถวไม้จากแบบของการรถไฟฯ มีรูปทรงและสัดส่วนเหมือนกันหมด ส่วนที่เก่าแก่สมัยตั้งต้นชุมชนนั้นอยู่ในซอยกลาง เรียงรายเป็นแถวแนวไปจดแม่น้ำ่าน ส่วนซอยเทศบาล ๑๑ หรือ “ซอยโรงหนัง” ที่อยู่ข้าง ๆ ซอยกลางนั้น เป็นห้องแถวไม้ชั้นเดียวเป็นส่วนใหญ่ และต่างก็เก็บงำอดีตการค้าของวังกลมไว้ในความเก่าคร่ำเช่นเดียวกัน

“ตอนนั้นเจ้าของวิกิลึกคือรูนากังของผมนเอง” พงษ์พันธ์กล่าวถึงวิกิลึกวิเชียรสวรรค์ที่เคยตั้งแถบบ้านเหนือ ว่ามันคือหนึ่งในความบันเทิงของคนที่นี่

“ตอนผมเด็ก ๆ กังก็จัดวิกิลึก ต่อเป็นวิกหนัง คนมารอดูกันแน่นบ้านเหนือนั่นล่ะ” เขาเล่าภาพอดีตอยู่ใน*ร้านวิเชียรพานิช* ที่พยายามจัดเรียงข้าวของเก่า ๆ ให้ใครต่อใครได้ชื่นชม โดยเฉพาะไม่มีใครไหนในกล่องเหล็กที่ให้นักแสดงใช้กันที่ทั้งโรง ดูจะเป็นอดีตที่หลงเหลือและภูมิใจมากที่สุดสำหรับคนรุ่นหลาน

เราตื่นตะลึงในสมุดบันทึกที่พงษ์พันธ์เฝ้าเพียรทำและหวงแหนราวมันเป็นสมบัติล้ำค่า ตารางสี่เหลี่ยมที่ขีดขึ้นให้เข้าใจง่าย ๆ นั้นบ่งบอกถึงเรือนแถวร้านรวงต่าง ๆ ที่เปิดขายในอดีต ซึ่งต่างก็ขบเขาและหยุดกิจการไปตามวันเวลาและการเติบโตของท้องที่อื่น ๆ ราวรอบ

“สะพานข้ามแม่น้ำและถนนนั่นล่ะ ทำให้วังกลมขบเขาลง” พงษ์พันธ์สรุปเองเช่นนั้น แต่มันก็สอดคล้องกันกับช่วงเวลาในตลาดแห่งนี้ได้ผ่านทั้งเฟื่องฟูและราโรย การคมนาคมที่สะดวกทำให้คนรายรอบเดินทางข้ามแม่น้ำไปสู่อำเภอเมืองฯ ได้ง่ายขึ้น จากที่คนเมืองต้องถ่อมาकिनก้วยเดียวซื้อข้าวซื้อของที่วังกลม กลับกลายเป็นด่านตรงกันข้าม ลูกหลานบางคนก็โยกย้ายไปรำเรียน ไปทำงานต่างถิ่น หลงเหลือเพียงเรือนแถวไม้ทอดยาวเรียงรายพร้อมอดีตที่ตกทอดอยู่ในอาคารไม้และความทรงจำของคนที่ยังอยู่กับมัน

๒...

"ทางเดินนี้ไม่ใช่ปูนอย่างทุกวันนี้หรอก เป็นรางไม้หอมรดไฟเรียงไปชนแม่น้ำโนน แต่ก่อนมีคลองเล็ก ๆ ด้วยนะ อยู่ด้านล่าง เดี่ยวนี้ถมไปหมดแล้ว" แจกรี-ศิริพร ไวยาวัจฉัย เล่าถึงย่านตลาดในซอยกลางที่เธอและคู่ชีวิตคือลุงสงวน หรือเฮียเคน ยึดอาชีพตัดผ้าด้ายเลี้ยงลูก ๆ จนสุขสบายในบ้านปลายชีวิต

ร้านของแจกรีอยู่ปากตรอกของซอยกลาง ซ่าง ๆ กันคือเรือนแถวโบราณสวยเด่นของผู้ใหญ่ซุ่ม แกว่าแต่ก่อนห้องแถวห้องแรกของวงกรตนั้นคือบ้านของตั้งเด็กโตที่อยู่ตรงข้าม ณ นาทีนี้เจ้าแกสูงผู้ครอบครองรุ่นหลัง ๆ กำลังปรับปรุงบ้านใหม่แทบทุกส่วน

ซอยกลางจากที่เคยคึกคักกลับกลายเป็นบ้านอยู่เสียเป็นส่วนใหญ่ หลังสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ การรถไฟฯ มีนโยบายจัดการพื้นที่ตลาดวงกรตให้เป็นระเบียบมากขึ้น ห้องแถวไม้สองชั้นที่ทอดขนานจากบ้านเหนือและบ้านใต้ที่สร้างโดยการรถไฟฯ แทนแผงตลาดในอดีตดึงคนออกมาจากซอยกลางหลายหลัง บ้านเรือนเปลี่ยนมือ ทว่าก็ยังเวียนวนอยู่ในกรรมสิทธิ์ของคนวงกรตไม่เปลี่ยนแปลง

เราเดินเลาะกันไปตามแนวอาเขต บ้านประตูหรือฝ้ายบ้านแต่ละหลังดูซิดเซียว แต่ก็เต็มไปด้วยเค้าความโอ้อ่า จินตนาการถึงคืนวันรุ่งเรืองได้ไม่ยาก ผ่านศูนย์การเรียนรู้ที่ห้องหมายเลข ๔๓ ห้องแถวที่ด้านในจัดแสดงเครื่องใช้และโมเดลจำลองชุมชนวงกรต ทั้งหมดจัดทำโดยมหาวิทยาลัยศรีปทุมครั้งมีการศึกษาและฟื้นฟูด้านสถาปัตยกรรมชุมชนหลายปีมาแล้ว

"จริง ๆ วงกรตเจริญมากในยุคผู้ว่าฯ แสง สิมะเสริม นะผมว่า" ลุงธีระ ตาบทิพย์วัฒนา ยังคงหันหน้าเข้าหาหูกยาสงวนไฟไว้สำหรับลูกค้าเก่า ๆ เป็นประจำ ร้านสมบูรณโอสถในห้องแถวเลขที่ ๓๓ หลังนี้ก็เช่นกัน

คู่ลิ้นชกยาเต็มผนังที่เขียนป้ายสมุนไพรมต่าง ๆ เป็นมันวาวบ่งบอกการใช้งานที่ไม่เคยทิ้งร้าง มันหลุดรอดจากพ้อค้าของเก่ามาด้วยร้านยาเก่าแก่แห่งหนึ่งไม่ขาดห่วงคนดูแล

"แต่ก่อนใครก็มาชอยกลาง มาวังกรต เดี่ยวนี้เนะ ต้อง 'นอนชาย' กันเลยทีเดียว ใครจะซื้อก็มาปลุก" ลุงธีระพูดติดตลก แต่มันหมายความว่าถึงหวังเวลาอีกไม่มากแล้ว สำหรับการค้าโบราณที่อยู่คู่มุมบ้านแห่งหนึ่ง

ซอยกลางเปิดเผยภาพแห่งคืนวันผ่านถ้อยคำของผู้ที่ยังอยู่อาศัย ซึ่งส่วนใหญ่คือเหล่าคนเฒ่าคนแก่ที่ต่อสู้อุปสรรค ลุกหลานไม่ไปเติบโตทำงานที่กรุงเทพฯ ก็มักโยกย้ายไปอยู่ในเมืองใหญ่อื่น ๆ หลงเหลือเพียงเมื่อบานประตูบานเพี้ยมของแต่ละหลังเปิดออก มันจะฉายชัดด้วยอิริยาบถของผู้คนและข้าวของเครื่องใช้โบราณที่ตกทอดกันมา

สุดซอยกลางชนแม่น้ำโนน หากเลี้ยวซ้ายจะนำไปสู่ศาลเจ้าพ่อวังกลมอันเป็นที่เคารพนับถือของคนวงกรต ที่จะต่อออกไปยังซอยเทศบาล ๗ หรือ "ซอยศาลเจ้า" ซึ่งเมื่อเราเดินเลาะกันต่อไป เรือนแถวไม้ชั้นเดียวซำรดโถมหลายห้องก็บ่งบอกถึงคืนวันผ่านพ้น ไม่มีสิ่งใดคงทนต่อหน้าวันเวลา

"ตรกริมน้ำนี้แต่เดิมไม่ใช่แบบนี้เนะ เรียกว่าเนื่องแน่นเลยละ ทั้งสินค้าโรงยาฝิ่นตรงที่ร้างโนน โรงแรมสุขเสมอตั้งอยู่ในส่วนที่เป็นน้ำ ตลิ่งมันพังไปหมดละ" สกุล กัลยาณวิสุทธิ หรือที่คนวงกรตชินปากว่าเฮียฮ้อเล่ากลางพาเราเดินเลาะแม่น้ำโนน จากศาลเจ้าพ่อฮ้อเข้ามาสู่ซอยเทศบาล ๑๑ "ซอยโรงหนัง" ที่ใครต่อใครมักไม่พลาดหากได้มาถึงวงกรต

ตรอกเล็ก ๆ แห่งนั้นกลับไปเชื่อมโยงกับทางหน้าตลาด มันเรียบเรียบเสียยิ่งกว่าชอกซอยใดในวงกรต เรือนแถวไม้แบบชั้นเดียวทอดยาวไปจนประชิดโรงหนังโบราณ ที่แต่เดิมคนวงกรตและผู้คนหลากหลายใช้เป็นอีกหนึ่งแหล่งบันเทิงเรีงรมย์

"หน้าโรงหนังนี่ของกินมากมาย คนขวกไชว่ สมัยนั้นนอกจากลิเก จั๋วก็มีหนังสีละ ที่ดึงคนจากที่อื่นให้มาวงกรต" ลูกหลานวงกรตเองก็ไม่เคยลืมหุมุสะเต๊ะของเฮียฮ้อ ลูกชายของตั้งเด็กโตคนนี้มีฝีมือและได้สูตรมาจากพี่สาว "ชายตั้งแต่ปี ๒๕๐๐ โนน หลัง ๆ เฮียชายเฉพาะงานจึงช่วงศาลเจ้าทำบุญ แต่เลิกละ เดี่ยวนี้ค้าใส่หุ่ยต่าง ๆ มันแพง"

เฮียฮ้อไขกุญแจและแหวกบานเพี้ยมเขระฮ้อพุ่งออกให้แสงลอดเข้าไปในโรงหนังมิตรบรรเทิง ด้านในก่ายกองด้วยข้าวของปนเป ทั้งที่เคยใช้มาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือไม่ก็เก้าอี้ โต๊ะ รถเข็นที่ใครต่อใครต่างเอามาฝากไว้

"แต่ก่อนหนัง ๑๖ มม. นี่ต้องหนังดาราคู่ขวัญอย่างมิตร-เพชรรา" เฮียว่าเรื่องมนต์รักลูกทุ่ง อินทรีแดง หรือเงินเงินเงิน นี่ฉวยวนไม่รู้กี่รอบต่อกี่รอบ

ซอยกลางคือย่านตลาดเก่าแก่ยุคแรกเริ่มของวงกรต ร้านค้าต่าง ๆ เคยแน่นขนัด บางร้านยังคงเปิดขายอย่างสมบูรณ์โอสถ (ภาพ ๑) ลูกหลานบางคนเปิดบ้านเป็นศูนย์ข้อมูลเรียนรู้ (ภาพ ๒) ขณะที่ซอยโรงหนังที่เก่าแก่ไปต่างกับ ทุกวันนี้จึงยวบยาบ ปรากฏเป็นตึกเก่าหลายทรง (ภาพ ๓) และโรงหนังมิตรบรรเทิง แหล่งรับชมยี่ที่เคยเนื่องแน่นผู้คน (ภาพ ๔)

เก้าอี้ไม้หนังห้อยขาที่เฮียฮ้อเล่าว่าเต็มไปด้วยคนดูนั้นพังหายไปเนิ่นนาน เราขึ้นไปบนชั้นสอง บริเวณที่วางเครื่องฉายหนัง มองลงไปยังความเว้งว่างกลางแสงสลัว เฮียฮ้อชี้ขึ้น บอกโนน เล่าถึงภาพต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นใน "วิกตาเหิงยม" ของคนวงกรตที่ถูกกาลเวลาทยอยสลายและพ่ายแพ้ต่อวัฒนธรรมการดู "ทีวี" ไปหลายสิบปีที่ผ่านมา

ซอยโรงหนังมาสิ้นสุดตรงหน้าตลาดใกล้หอนาฬิกา ใครหลายคนพาเราเข้าบ้านโนน ออกบ้านนี้ ไปดูจักรเย็บผ้าโบราณที่ใช้ตัดผ้าอ็อกซ์ฟอร์ดหรือชุดทำงาน โดยป่าประยอม ร้านรองเท้าร้านเดียวในวงกรตอย่างรัตนสุวรรณของคุณแสนสุขและป่าสายหยุดยังคงเก็บเครื่องมือที่ขัดออกและแซมพื้นรองเท้าไว้เป็นอย่างดี

คล้ายคล้ายว่าเรื่องราวการค้าขายโบราณที่หล่อหลอมบ้านวงกรตยังคงหลังไหลถ่างจากชีวิตและความทรงจำของคนที่นี่จากรุ่นสู่รุ่น มันอาจเป็นภาพธรรมดาสามัญที่ใครก็ตามอาจพบเห็นได้ในเรือนบ้านย่านตลาดในหลายห้องที่

แต่หากให้เวลาและจำแนกสิ่งลงในแต่ละเศษเสี้ยวทรงจำ มันล้วนเต็มไปด้วยอดีตเฉพาะตนเฉพาะอย่าง ซึ่งอาจมีเพียงแต่ผู้สร้างมันขึ้นมาเองเท่านั้น ที่เข้าใจว่ามันแตกต่างกับหนทางอื่นเช่นไร

ของกินเก่าแก่ที่นับเป็นเสน่ห์และเล่าเรื่องราวของวังกรดได้อย่างดี ก๋วยเตี๋ยวต้มยำพริกสดใช้ชุมชนเด็ดเผ็ดร้อน (ภาพ ๑-๒) ลากูของผสมควว ที่เนื้อแน่นนุ่มใส (ภาพ ๓) ผัดไทยเจี๊ยงสูตรโบราณ (ภาพ ๔) กาแฟโบราณร้านพื้นทิวทัศน์ ที่ไม่เพียงอร่อย แต่ได้บรรยากาศเก่าแก่ (ภาพ ๕) ปลาแม่น้ำแดดเดียวและข้าวเกรียบว่าวของลุงป้าแถบบ้านเหนือก็อร่อยได้ในวันหยุด (ภาพ ๖-๗)

๓...

วันเสาร์อาทิตย์บ้านวังกรดคึกคักขึ้นกว่าวันธรรมดา มันไม่ได้เต็มไปด้วยผู้คนคลาคล่ำเช่นเดียวกับย่านโบราณที่เปลี่ยนแปลงตัวเองไปสู่เมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ ทว่าค่อย ๆ ถักทออยู่ด้วยสายสัมพันธ์ระหว่างคนวังกรดกับคนท้องถิ่นที่ยังชื่นชอบบรรยากาศของกินอร่อยและบรรยากาศเดิม ๆ ที่พวกเขาเคยพบพาน

เจี๊ยงและเจี๊ยว สองพี่น้องตั้งน้ำซุปรนเคือดปิด ก่อนที่ก๋วยเตี๋ยวต้มยำพริกสดใช้ชุมชนจะเริ่มเต็มไปด้วยลูกค้าเจ้าประจำ กลิ่นหอมของพริกขี้หนูปั่นร่วมกับพริกกระเทียมย่างแตกตัวในน้ำซุปรนเคือดต่างถิ่นบางคนร้องหาน้ำเย็นหรือหาสาหร่ายหิมะมาดับเผ็ด ด้วยยังไม่เข้าใจระดับเผ็ดน้อยกลาง มาก ของเจี๊ยง

ตรงหน้าพิกาก็เติมไปด้วยเสน่ห์ของอาหารจากยุคเก่าแก่ของตลาดที่ยังหลงเหลือ ติดกันกับก๋วยเตี๋ยวใช้ชุมชนคือร้านกาแฟพื้นทิวทัศน์และก๋วยเตี๋ยวไก่เสียบหยก ต่างคนต่างมีลูกค้าของตัวเอง รายรอบมีทั้งเสียงหัวเราะ หรือทะเลาะเบาะแว้งกันบางครั้ง เหมือนตลาดในละครที่ใคร ๆ เคยคุ้น

พักตรงข้ามใกล้ทางเข้าสถานีรถไฟ ร้านตามสั่งเจี๊ยง-เจี๊ยวและร้านกาแฟก็อึดแน่นมาได้ชีวิตที่วังกรด พกพาเทคนิคการชงกาแฟและน้ำหวานหลากหลายมายืนขาย ท่ามกลางการอ้ากั้นแบบซ้ำ ๆ ระหว่างสองร้านที่ใครต่อใครมักอมยิ้มในความเคยคุ้น

คนหลงรักของกินอารมณ์สตรีตฟู้ดมักเดินท่องไปตามถนนเทศบาลจากบ้านเหนือสู่บ้านใต้ มันเรียงรายของกินโบราณไปเคียงข้างความคลาสสิกของห้องแถว บางบ้านเปิดขายทุกวันอย่างผัดไทยเจี๊ยงที่ตั้งเคียงกับก๋วยเตี๋ยวเจี๊ยวบล ที่อร่อยด้วยสูตรโซโซแบบใส่ถั่วฝักยาว เด็ก ๆ บ้านวังกรดมักโตมากับสองร้านนี้ ชนิดที่ว่ากลับบ้านมาต้องแวะมากินให้หายคิดถึง

หมูสะเต๊ะเจี๊ยงและหมูสะเต๊ะเจี๊ยวตั้งอยู่ตรงข้ามกันระหว่างห้องเลขที่ ๑๐๑ กับ ๑๐๒ มันน่าทึ่งและแสนงอนในแต่ละความอร่อยตามสูตรเฉพาะของแต่ละเจ้า ทว่าที่น่าทำความเข้าใจยิ่งกว่าคือสายสัมพันธ์อันมิตรที่พวกเขาให้กันผ่านการค้าขายสินค้าอาหารชนิดเดียวกัน

โลกของอาหารไม่เคยแยกไปจากความเป็นตลาด มันมีเสน่ห์จุดดึงดูดให้ผู้คนเข้ามา มันไม่แตกต่างจากร้านค้าขายหรือวัดวาอาราม อาจเพียงฟูหรือชบเซาตามการผันแปรเปลี่ยนผ่าน ทว่าตราบที่ผู้คนยังคงหันหน้าเข้ามาหา มันอย่างที่เคยเป็น

ก็ราวตลาดโบราณแห่งหนึ่งดูจะมีจังหวะของลมหายใจที่หลากหลายสีสัน

แดดเย็นอาบจับอาคารตึกศิลปะตะวันตกแห่งนั้นให้มลังเมลิอง กรอบหน้าต่าง แนวนอนโด้ที่โถมทรวดูมิชีวิตชีวาขึ้นในหนึ่งห้องหนึ่ง แม้ว่ามันจะถูกทิ้งร้างอยู่นอกตลาดบ้านวังกรดมาเนิ่นนานหลายปี

เราค่อย ๆ ผลักบานประตูเข้าไปยังหนึ่งในห้องด้านล่าง ราวกับโลกย้อนเวลาไปครั้งที่ผู้เป็นเจ้าของและลูกหลานยังคงใช้ชีวิตอยู่ในบ้านตึกหลังนี้คราครั้งอดีต

บ้านหลวงประเทืองคดีเป็นบ้านตึกหลังแรกของวังกรดที่ตั้งอยู่ ณ ที่ดินกว้างขวางแห่งนี้มานานร้อยปี ว่ากันว่าบ้านหลังนี้สร้างเสร็จครั้งที่คหบดีที่รับราชการเป็นอัยการและมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสร้างตลาดวังกรดคนนี้มีอายุครบ ๘๐ ปี ชุดเก้าอี้ทรงฝรั่ง โต๊ะกินข้าว ตู้หนังสือ กรอบรูปเรียงรายเหนือผืนผนังที่เล่าเรื่องของขุนดยาแจง ไทยตรง ภรรยาของหลวงประเทืองคดี รวมถึงเหล่าลูกหลาน

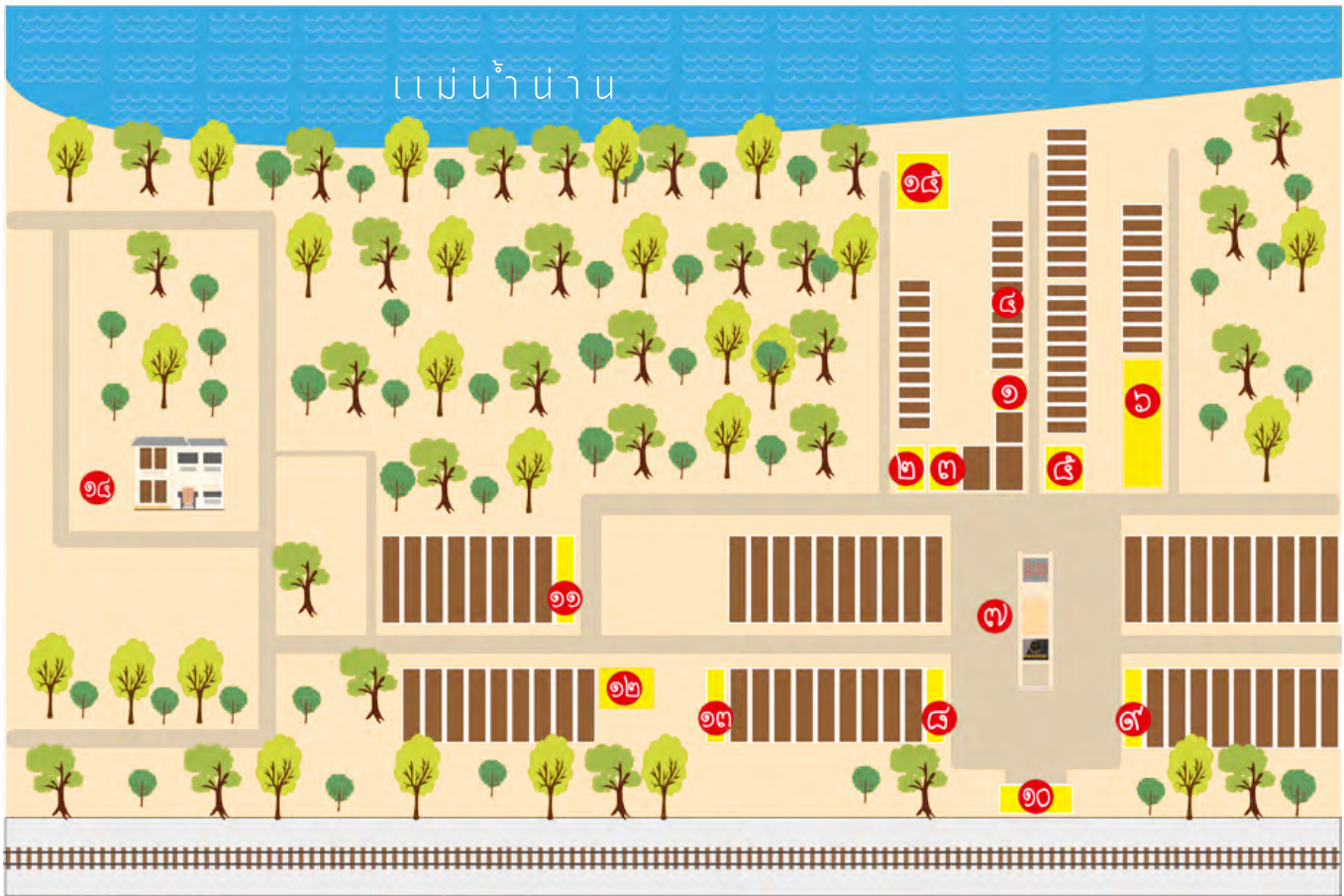
ณ นาทีปัจจุบัน ทายาทเจ้าของบ้านหลวงประเทืองคดีได้ยกบ้านตึกสวยงามหลังนี้ให้เป็นสมบัติของเทศบาลวังกรด หลายอย่างเปลี่ยนแปลงผ่านทั้งก่อเกิด เสื่อมทรุด และรอวันฟื้นฟู

บางนาที่ ชีวิตของหมู่บ้านริมแม่น้ำสักแห่งอย่างวังกรดก็อาจไม่ได้ผูกโยงอยู่แค่อาคารบ้านเรือน หรือข้าวของประติมากรรมที่ตกทอดเป็นสมบัติล้ำค่า แต่อาจขึ้นอยู่กับสิ่งละอันพันละน้อย ในรอยยิ้มของเฮียฮ้อ เรื่องเล่าของเจี๊ยง น้ำใจของเจ้าแก่งสูง มาดตระนงเปี่ยมภูมิรู้ของพงษ์พันธ์ หรือรสเผ็ดร้อนแรงในก๋วยเตี๋ยวของเจี๊ยง

เหล่านี้ต่างหาก ที่อาจมีคุณค่าต่างมากกว่าลายฉลุละเอียดอ่อนบนห้องแถวไม้ และต่างก็ทำให้แผ่นดินแห่งนี้ไม่สูญสลายไปตามวันเวลา และเติมไปด้วยแรงดึงดูดให้หลายต่อหลายคนไม่หันหน้าจากจร

ขอบอกคุณ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครสวรรค์ สำหรับข้อมูลและการประสานงานเบื้องต้น The Nest Hotel และคุณจิตพร อรามรัตน์ สำหรับการอำนวยความสะดวกเรื่องที่พัก ระหว่างจัดทำสารคดี ชาวบ้านวังกรดทุกคน สำหรับความเอื้อเฟื้อดูแลและการให้ข้อมูล รวมถึงความเอ็นดูราวลูกหลาน

แผนที่ย่านเก่าวังกรด

๑. ศูนย์เรียนรู้	๖. โรงหนังมิตรสุริยเทิง	๑๑. หมู่สะเต๊ะเจ็หย
๒. ร้านน้ำพื้กหวัด	๗. หอนาฬิกา	๑๒. ผัดไทยเจ็ล้ง
๓. ก๋วยเตี๋ยวพริกสดใช้ลู้ย	๘. วิเชียรพาศิข	๑๓. หมู่สะเต๊ะเจ็กี่ยว
๔. สมบูรณ์โฮสเทล	๙. ร้านกาแฟโกอี๊ด	๑๔. บ้านหลวงประเทืองคดี
๕. บ้านตั้งเต็กใต้	๑๐. สถานีรถไฟวังกรด	๑๕. ศาลเจ้าพ่อวังกวม

คู่มือนักท่องเที่ยว

บ้านวังกรด

เป็นย่านตลาดเก่าที่เคยเฟื่องฟูของพิจิตร เต็มไปด้วยอาหารอร่อย เรือนแถวไม้เหยียดยาว รวมไปถึงบรรยากาศตลาดโบราณริมแม่น้ำน่าน ให้ท่องเที่ยวสัมผัสได้ง่าย ๆ

การเดินทาง

จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) แยกเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒ (สายเอเชีย) ถึงนครสวรรค์ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๑๑๗ ถึงอำเภอสามง่าม แยกขวา ใช้ทางหลวงหมายเลข ๑๑๕ ผ่านเมืองพิจิตร จนถึงสะพานข้ามแม่น้ำน่าน แยกเข้าทางซ้ายมือตามป้ายบ้านวังกรด เลี้ยวขวาใต้สะพาน วังขนานทางรถไฟแล้วเลี้ยวซ้าย เข้าถนนเทศบาล ๑ ถึงย่านเก่าบ้านวังกรด

กินอร่อย

ในตลาดวังกรดมื่ออาหารอร่อยให้เลือกลิ้มลองมากมาย ห้ามพลาดก๋วยเตี๋ยวดัมพริกสดใช้ลู้ย ผัดไทยเจ็ล้ง น้ำหวานพื้กหวัด กาแฟโกอี๊ด รวมถึงขนมหวานหลากหลาย

นอนอุ่น

The Nest Hotel Pichit ที่พักโมเดิร์นวินเทจ แสนสะดวกสบายในเมืองพิจิตร ถนนสระหลวง โทรศัพท์ ๐ ๕๖๐๓ ๖๐๐๐ เฟซบุ๊ก: The Nest Hotel Pichit

ภายในห้องรับแขกที่บ้านหลวงประเทืองคดี ยังคงภาพร่างสวยงามของเครื่องเรือน ตู้ไม้ กรอบรูป เล่าเรื่องราวของผู้เป็นเจ้าของ ที่ตกทอดผ่านคืนวันมาคู่บ้านวังกรด